METSÄBIOTALOUDEN TIEDEPANEELI

Metsäbiotalouden tiedepaneelin asiantuntijalausunto

Asia: E 58/2023 vp Valtioneuvoston selvitys: Suomen avaintavoitteet EU-vaalikaudelle 2024–2029

Aika: torstai 22.2.2024 klo 10.00

Eduskunta
Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

Lausunto

Metsäbiotalouden tiedepaneeli katsoo, että Suomen pääprioriteetit ovat perusteltuja ja tämänhetkiseen geopoliittiseen ja globaalitalouden tilaan pohjaavia. EU on jäänyt jälkeen talouden kehityksessä USA:han ja Kiinaan verrattuna ja kuilu kasvaa edelleen. Siksi resurssitehokkuuteen ja uusiutuviin luonnonvaroihin perustuvaan biotalouteen panostaminen on kannatettavaa.

Metsäbiotalouden arvonlisän kasvattaminen

Metsäsektorin arvonlisän kasvu EU:ssa ei voi perustua jatkossa raaka-aineen käytön kasvuun, sillä puuston kasvu on kääntymässä laskuun samalla kun metsien käyttöaste on jo lähtökohtaisesti korkea. Samaan aikaan puun tuonti Venäjältä on loppunut ja puun energiakäyttö EU:ssa on kasvanut huoltovarmuuden turvaamiseksi. Lisäksi metsiin kohdistuvat kansalliset ja kansainväliset ilmasto- ja monimuotoisuustavoitteet asettavat eriasteisia rajoitteita puun käytön kasvulle.

Metsäbiotalouden tiedepaneelin näkemyksen mukaan Suomen avaintavoitteiden edistämiseksi:

1. Raaka-aineen jalostuksen arvoketjua on kyettävä pidentämään arvonlisän kasvattamiseksi, ja tarvitaan teknistä ja taloudellista analyysiä kehittelyvaiheessa olevista uusista tuoteinnovaatioista – kuinka uudet innovaatiot ja tulevaisuuden materiaalit saadaan arvonlisäksi Eurooppaan.

2. Panoksia on kohdennettava uusien teknologioiden demonstroimiseksi, mikä mahdollistaa tulevat kaupallisen mittakaavan tuotannolliset investoinnit, parantaa jo olemassa olevien prosessien tehokkuutta ja siten raaka-ainekäyttöä sekä vähentää samalla esim. hiilidioksidipäästöjä.

3. Puurakentamisella arvonlisä voidaan kaksinkertaistaa lisäämättä hakkuita, kun mekaanisen metsäteollisuuden tuotteita jatkojalostetaan nykyistä pidemmälle EU:n alueella. Puurakentamisessa pitkäikäiset ja kierrätettävät puutuotteet kasvattavat pitkäaikaista hiilensidontaa ja torjuvat näin osaltaan ilmastonmuutosta.

4. Kierrätettävien kuitupakkausten avulla voidaan vähentää riippuvuutta fossiilisiin raaka-aineisiin perustuvista pakkausratkaisuista ja niillä on useita etuja verrattuna muovipakkauksiin. Kuitupohjaisilla tekstiiliratkaisuilla sekä niiden tuotannollisilla investoinneilla on suuri potentiaali nostaa metsäsektorin arvonlisää tekstiiliteollisuuden puolella.

5. Raaka-aineiden resurssitehokkuusajattelun mukaisesti kaikki pää- ja sivuvirrat tulee saada vielä nykyistä tehokkaammin käyttöön. Energiakäytön lisäksi esimerkiksi ligniinituotteet voivat tuoda lisäarvoa mm. liimojen komponenttina sekä akkuteollisuuden materiaalina.

6. Arvonlisän tarkastelu on laajennettava puupohjaisista tuotteista myös muihin metsien tuottamiin hyötyihin, kuten luontomatkailuun ja virkistykseen.

7. Ilmasto-, ennallistamis- ja biotalouden edistämistoimien kustannustehokkuutta on arvioitava kriittisesti ja samalla otettava huomioon niiden yhteisvaikutukset tai mahdollisesti toisilleen vastakkaiset vaikutukset.

Biogeenisen hiilidioksidin päästöjen hallinta ja talteenotto osana puhdasta siirtymää

Metsäbiotalouden tiedepaneeli korostaa, että

1. EU:n maankäyttösektorille asettama nielutavoite on arvioitava uudelleen, sillä EU loittonee jatkuvasti tavoitteestaan.

2. On käynnistettävä teollisuuspoliittiset toimet **biogeenisen hiilidioksidipäästöjen hallinnan ja talteenoton sekä vihreän siirtymän** vahvistamiseksi.

3. Suomen on hyödyllistä tuoda esille biogeenisen hiilidioksidin talteenoton ja hyödyntämisen mahdollisuuksia osana EU:n ilmastopolitiikkaa. Tähän liittyvät myös teknologiat, jotka tähtäävät prosessitehokkuuden nostoon ja hiilidioksidipäästöjen hallintaan resurssitehokkuuden kautta.

4. Biogeenisen hiilidioksidin talteenoton taloudellinen kannustin edellyttää, että talteenotto luetaan osaksi hinnoiltaan ja toiminnaltaan vakiintunutta päästökauppasektoria. Jos talteenotto rinnastuu maankäyttösektoriin, hinnanmuodostus talteenotetulle hiilidioksidille on investoijien näkökulmasta epävarmaa.

5. EU:n on tehtävä realistinen investointitiekartta biogeenisen hiilidioksidin talteenoton vaatimille laitoksille ja niiden rahoitukselle.

Metsien rooli EU-alueen huoltovarmuuden turvaamisessa

1. Vastuullisen päätöksenteon ja ennakoivan politiikan tulee ottaa huomioon geopolitiikassa tapahtunut muutos ja sen aiheuttama paine esimerkiksi puun energiakäytön kasvattamiselle lyhyellä aikavälillä huoltovarmuuden turvaamiseksi.

2. Metsiin kohdistuvat riskit kasvavat ilmastonmuutoksen kiihtyessä, mikä on jo osaltaan romahduttanut yksittäisten maiden metsäsektoreiden toiminnan.

3. Elinvoimainen metsäsektori mahdollistaa suurten metsäpoliittisten toimien läpiviennin riittävän suurella pinta-alalla. On hälyttävää, että esimerkiksi Kanadassa heikkenevä metsäsektori ja vähenevä puunkäyttö yhdistettynä muuttuvaan ilmastoon on aiheuttanut lähes 2 miljardin CO2ekv. tonnin päästöt ilmakehään metsäpalojen muodossa v. 2023, kun esimerkiksi koko EU:n vuotuinen metsänielu on alle 0,3 miljardia tonnia

Lausunnon tiivistelmä

EU-maiden metsiin kohdistuu valtava määrä sääntelyä, jonka kokonaisvaikutuksia on ollut lähes mahdoton arvioida. Pelkästään eri pääosastojen politiikkatoimia on arvioitu olevan noin 70 (näistä suurimmat DG ENV ja DG CLIMA), minkä lisäksi tulevat globaali metsäpolitiikka ja kansalliset metsäpoliittiset tavoitteet. Esimerkiksi biotalouden, ilmastonmuutoksen hillinnän ja metsien monimuotoisuuden kasvattamisen kannustimet vievät eri suuntiin. Siksi politiikkatoimia on karsittava ja tehtävä valintoja sen suhteen, mihin EU haluaa metsiensä ja metsiin perustuvien elinkeinojen kehittyvän.

Asiantuntijalausunnon valmistelijat: Antti Asikainen, Tekla Tammelin, Monika Österberg, Esa Vakkilainen, Markku Karjalainen, Liisa Tyrväinen, Riikka Paloniemi

Liitteet:

Tiedoksi: